

The Impact of Promoting the Culture and Values of Sacred Defense on Promoting Social Capita

Akram Mehrgan Nia^{1*}

1- Master of Business Administration, Department of Management, University of Qom, Qom

Abstract:

The purpose of this research is to investigate the effect of promoting the culture and values of sacred defense on the promotion of social capital. Therefore, this research is a descriptive-survey method, causal in nature, in terms of its applied purpose. The statistical population of the study includes people over 30 years of age in Dezful city, of which 100 people were selected as a sample by simple random sampling. The data collection tool is a researcher-made questionnaire. Data analysis was performed using structural equations and PLS software. The results showed that promoting the culture and values of sacred defense has a positive and significant effect on the dimensions of social capital (social participation, social justice, and social cohesion).

Review History:

Received: 1404/1/30

Revised: 1404/2/20

Accepted: 1404/4/4

Available Online: 140/10/1

Keywords:

Culture and values of sacred defense

Social participation

Social justice

Social cohesion

How To Cite This Article:

Mehregan Nia, A. (2025). The Impact of Promoting the Culture and Values of Sacred Defense on Promoting Social Capita. *Strategic Studies of Women, Defense and Peace*, 2(6) 19-30 (In Persian)

*Corresponding author's email: akrammehregan761@gmail.com

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to Green Wave Pub. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License. For more information, please visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

تأثیر ترویج فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس بر ارتقاء سرمایه اجتماعی

اکرم مهرگان نیا^{۱*}

۱- کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی، گروه مدیریت، دانشگاه قم، قم

چکیده:

تاریخچه داوری:

دریافت: ۱۴۰۴/۱/۳۰

بازنگری: ۱۴۰۴/۲/۲۰

پذیرش: ۱۴۰۴/۴/۴

ارائه آنلاین: ۱۴۰۴/۱۰/۱

کلمات کلیدی:

فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس

مشارکت اجتماعی

عدالت اجتماعی

انسجام اجتماعی

هدف این پژوهش تأثیر ترویج فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس بر ارتقاء سرمایه اجتماعی می باشد. بنابراین این پژوهش از نظر هدف کاربردی، روش توصیفی-پیمایشی، از نوع علی است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل افراد بالای ۳۰ سال در شهرستان دزفول می باشد که تعداد ۱۰۰ نفر به روش نمونه گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته می باشد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از معادلات ساختاری و نرم افزار PLS انجام گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که ترویج فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس بر ابعاد سرمایه اجتماعی (مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی و انسجام اجتماعی) تأثیر مثبت و معناداری دارد.

برای ارجاع به این مقاله از عبارت زیر استفاده کنید:

Mehregan Nia, A. (2025). – The Impact of Promoting the Culture and Values of Sacred Defense on Promoting Social Capita. *Strategic Studies of Women, Defense and Peace*, 2(6) 19-30 (In Persian)

* نویسنده عهदार مکاتبات: akrammehregan761@gmail.com

۱- مقدمه

انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی (ره)، توانست یارانی وفادار و معتقد به ارزش‌های والای حماسه حسینی (ع) تربیت نماید. تا بدان جا که با تأسی به اهداف سیدالشهدا، احیای این نهضت بزرگ در قرن معاصر میسر گردید. پس از پیروزی انقلاب، تجاوز عراق به خاک جمهوری اسلامی ایران- که برای سقوط این انقلاب حسینی (ع) بر ملت ما تحمیل گردید- به عنوان عاملی تأثیرگذار، بر تمام جنبه‌های زندگی فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و مذهبی جامعه ما و همچنین جامعه جهانی اثر گذاشت. تجربیات یک جنگ، به عنوان میراثی بزرگ و ملی با جوهر نظامی و سرمایه عظیمی برای آن ملت به شمار می‌آید که می‌تواند جامعه را در مقابل تهدیدات آینده و همچنین تداوم بقاء، استقلال و امنیت خود بیمه نماید. هرگونه بی‌توجهی به این میراث عظیم و به این سرمایه ارزشمند در حقیقت بی‌توجهی به ثمره خون و ایثار و فداکاری یک ملت و یک نسل است (حسینی و نیکرو، ۱۳۸۹: ۴۱۲). مقاومت تحسین‌برانگیز جوانان برومند این سرزمین در برابر استکبار جهانی، صحنه‌های بی‌بدیل و بی‌نظیری از شهادت و ایثار را خلق نمود که اگر به ضبط و ثبت و تفسیر و توزیع آن اهتمام نوزیم، به فرهنگ و تاریخ مردم این مرز و بوم، جفایی جبران‌ناپذیر روا داشته‌ایم. خلق این آثار اعجاب‌آور و حیرت‌انگیز که طبق فرمایش آن مقتدای سفر کرده، به جز در برهه‌ای کوتاه از صدر اسلام همانند ندارد، حجت را بر همگان تمام کرده است (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۰). دفاع مقدس با حاکمیت ارزش‌های الهی، منشأ پیدایش یک فرهنگ زندگی جدید می‌باشد. آثار مادی و معنوی این فرهنگ، ابعادی از مدیریت زندگی مردمان را نشان می‌دهد که فقط در صدر اسلام تجربه شدند. در این فرهنگ ایثار و جهاد، دادوستد سودمندانه با خدا تلقی می‌شود و از همه بالاتر، کسب مقام شهادت از لطف خدای مهربان است. یکی از پشتوانه‌ها و ذخایر غنی فرهنگ جامعه ما فرهنگ ایثار و شهادت است که از نسیم روح‌بخش اسلام در جامعه جاری شده است. این فرهنگ، از ویژگی‌های مهم مکتب تشیع و ضامن بقا و تداوم اسلام اصیل است. همچنین از دیدگاه بزرگان دینی نیز این فرهنگ به عنوان یکی از منابع سرمایه اجتماعی می‌تواند موجب پیشرفت و تقویت نظام اسلامی گردد. ذخایر ارزشمندی که شهدای گرانقدر و ایثارگران ایران اسلامی در طی دوران ستم‌شاهی و دفاع مقدس برای ملت بزرگ ایران و نسل‌های آینده به ارمغان آورده‌اند، فرهنگ عاشورای حسینی بوده است. روحیه ملی و مردمان یک کشور در باورها، اعتقادات، ارزش‌ها و فرهنگ ملی و عمومی کشورها ریشه عمیق دارد. دوران هشت سال دفاع مقدس و مقاومت‌های دلیرانه و ایثارگری‌های رزمندگان در صحنه نبرد که به حق تداعی کننده یکی از زیباترین جلوه‌های تاریخ بشری همراه با حماسه ایثار، گذشت، شهادت، شهامت و ... است، سبب شکل‌گیری فرهنگ دفاع مقدس شده و رمز پیروزی جمهوری اسلامی ایران در طول انقلاب و بعد از آن محسوب می‌شود (فاسملو و همکاران، ۱۳۹۶). کارشناسان و صاحب‌نظران معتقدند که دفاع مقدس «پدیده‌ای کثیرالاضلاع» است. اما برآستی مگر در این جنگ چه نهفته است که باید آن را از منظرهای گوناگون و بر مبنای فرضیه‌ها و روش‌های متعدد نگریست؟ چرا تاریخ‌نگاران، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان، روان‌شناسان، سیاستمداران و ... به بررسی جنگ تحمیلی می‌پردازند؟ در نهایت این که هزاران سؤال دیگر در ارتباط با دفاع مقدس وجود دارد که نیاز به پژوهش درباره جنگ هشت ساله را طلب می‌کند. از این رو بایسته است که تا این موضوع، با گستردگی مورد مطالعه و پژوهش قرار گرفته تا ضمن توجه به میهن‌پرستی و تقویت حس هویت جمعی، ریشه‌ها و علل آن نمایان گردد. با توجه به جنبه‌های متعدد دوران دفاع مقدس، بررسی تاثیر ارزش‌ها و فرهنگ دفاع مقدس بر ارتقاء سرمایه اجتماعی، مهم‌ترین هدف مقاله پیش‌رو است.

۲- مبانی نظری تحقیق

۲-۱. فرهنگ‌ها و ارزش‌های دفاع مقدس

ارزش‌ها شکلی از تجلی روابط اخلاقی در جامعه، یا معیارهای مشترک فرهنگی هستند که به موجب آن‌ها، قدر و اهمیت اخلاقی یا زیباشناختی، نظری و یا عقلی چیزهایی که موضوع آرزو یا نیاز و یا برداشت‌های افرادند، تعیین و سنجیده می‌شود.

ارزش‌ها از باورهای مسلم یک ملت سرچشمه می‌گیرند و در عرصه‌های گوناگون فعالیت آن‌ها تأثیر می‌گذارند. ارزش‌ها با کارویژه‌های خود تأثیری مستقیم بر «عزت نفس ملی» می‌گذارند. در این رابطه، عمل به ارزش‌ها مهم‌ترین عامل در ایجاد عزت نفس است؛ عمل به ارزش‌ها هم ریشه در باورها و فرهنگ ملی دارد و هم در آموزه‌های دینی که همواره مورد تأکید قرار گرفته است. در همین راستا عزت نفس ملی باعث می‌گردد که جامعه به نوعی از خودباوری، اتکابه‌نفس و غیرت ملی برخوردار گردد. مراد از «غیرت ملی» احساس مسئولیت در برابر تمامیت ارضی کشور و دلسوزی و حمایت از هم‌وطنان و عزت و شرف آنان است و وطن‌دوستی و مشارکت در دفاع از میهن و هم‌میهنان، حسی است که در سرشت انسانی عجین است و از سوی اسلام نیز به رسمیت شناخته شده است. بر این اساس، ارزش‌هایی که در حماسه دفاع مقدس تبلور یافت و از عوامل مهم پیروزی بر دشمن بود، ریشه در فرهنگ ناب اسلامی و باورهای دینی رزمندگان اسلام داشت. آنان بر اساس آموزه‌های قرآنی، ارتباط خود را با خداوند متعال نزدیک و استوار کرده بودند. این ارتباط که با یاد خدا- به وسیله نماز و انس با قرآن، دعا و راز و نیاز- و نیاز اخلاق‌ورزی و توکل پدید می‌آمد، آرامش را بر گستره جانشان چیره و از امداد و نصرت الهی برخوردار می‌ساخت. همین ارتباط وثیق آنان را مجهز به روحیه شهادت‌طلبی کرده بود. بر این اساس، مهم‌ترین ارزش‌های اخلاقی در رزمندگان در طول دفاع مقدس عبارت بودند از: پارسایی، استواری و سرافرازی، برادری و گذشت، شوق دیدار، توکل، جهاد، اخلاص، شهادت‌طلبی، یاد خدا و توکل به او برای دفاع از کشور، دفاع از انقلاب، اعتماد به نظام اسلامی، تکلیف‌گرایی، ولایت‌پذیری، بیگانه‌ستیزی و ... که فقط به چند مورد از آن‌ها اشاره شده است.

۲-۲. سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم علوم اجتماعی و تشکیل‌دهنده یکی از بنیان‌های فرهنگی جوامع نوین در کنار عناصری مانند عقلانیت و حاکمیت قانون، در میان اندیشمندان علوم اجتماعی، جایگاه ویژه‌ای به خود اختصاص داده است. به بیان دیگر، «سرمایه اجتماعی» به عنوان جوهر و بنیان جامعه نوین، از طریق فرآیند ایجاد ارتباط و اعتماد در شبکه‌های ارتباطی، مانع از ذره‌ای شدن جامعه، از خودبیگانگی و رشد فزاینده انحرافات اجتماعی گردیده و از طریق ایجاد ارتباط در میان افراد، کنش‌های جمعی را تسهیل می‌کند (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۶، ۶۱). سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی برای تسهیل روابط میان افراد تلقی می‌گردد. این منبع شامل نهادها، هنجارها، اعتماد، آگاهی و بسیاری موارد دیگر است که ضمن حاکمیت بر روابط و تعاملات میان افراد می‌تواند پیامدها و نتایج مختلفی بر عملکرد آن‌ها و جوامع داشته باشد. به عبارت دیگر «سرمایه اجتماعی پتانسیل نهفته در روابط بین افراد یک جامعه است که باعث و سبب مؤثر اجرای امورات آن جامعه می‌گردد» و خلاصه‌ی همان موقعیت‌ها و روابط موجود در گروه‌بندی‌های شبکه اجتماعی است (قرقانی، ۱۳۹۳: ۳۷).

با این توصیف همان‌طور که ما شهدا و بسیجیان دوران مقدس را پیروان واقعی حضرت سیدالشهداء (ع) دانسته و اعتقاد به "بیمه شدن اسلام توسط خون مطهر سیدالشهداء" داریم، معتقدیم که آن ستارگان راه حق و حقیقت نیز راه آن حضرت را ادامه دادند و اسلام را زنده نگه داشته‌اند.

۲-۳. ابعاد سرمایه اجتماعی

۱- مشارکت اجتماعی

منظور از مشارکت، درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را برمی‌انگیزد تا برای دستیابی به اهداف گروهی یکدیگر را یاری نمایند و در مسئولیت کار، شریک شوند. تعدد و گستردگی سازمان‌های محلی و غیردولتی در یک جامعه، بیانگر وجود مشارکت اجتماعی در آن جامعه است. مشارکت و همیاری به عنوان حوزه‌های تولیدکننده سرمایه اجتماعی، بُعدی است که بیشترین توجه را به خود معطوف کرده است (رحمتی و ملایی، ۱۳۸۹: ۲۵۵).

دفاع مقدس یکی از عرصه‌های نمود و حضور طیف‌های متفاوت و گوناگون جامعه ایرانی در جنگ تحمیلی بود که بیانگر مشارکت همه جانبه افراد ملت از هر قشری، در راستای دفاع از کیان ملی و ارزش‌های انقلاب اسلامی بود. حضور فرد فرد ملت در جبهه‌های نبرد، نشان از روحیه همکاری و همنوایی در مواقع حساس و بحرانی در جهت نیل به اهداف و منافع ملی بود. واقعه هشت سال دفاع مقدس را می‌توان آزمونی برای همبستگی ملی و تجلی اراده و روحیه ملی قوی ایرانیان دانست. ظهور روحیه ملی به شکل «افکار عمومی» عاملی است که بدون حمایت آن هیچ دولتی، اعم از دموکراتیک یا اتوکراتیک (یکه‌سالار)، قادر نخواهد بود سیاست‌های خود را به طرز مؤثری دنبال کند (حسین پور پویان، ۱۳۸۹: ۲۷۳).

۲- انسجام، همبستگی و وفاق ملی

همبستگی و انسجام اجتماعی ناشی از وجود اشتراکات سیاسی، نظامی، فرهنگی و یا ایدئولوژیک است که طی سالیان متمادی شکل می‌گیرد. همبستگی، انسجام و یکپارچگی ملی، به افزایش قدرت ملی می‌انجامد. همبستگی و انسجام اجتماعی دارای کارکردهای دیگری نیز هست که جلوگیری از گرایش اقلیت‌های ملی و مذهبی به بیگانگان، تقدم منافع ملی بر منافع فردی و گروهی، افزایش مشارکت سیاسی مردم و... از جمله آن است.

در زمان جنگ تحمیلی به دلیل موقعیت بحرانی و بسترهای اجتماعی، فرهنگی و مذهبی جامعه ایران، گرایش‌های فردگرایانه و ترویج روحیه جمع‌گرایی و درهم تنیدگی روابط اجتماعی، بافت اجتماعی جامعه ایران دستخوش تغییر شد. این درهم تنیدگی روابط اجتماعی باعث افزایش انسجام ملی و فرهنگی، کاهش قوم‌مداری، تضادها و شکاف‌های مذهبی شد و تک‌تک افراد جامعه را در یک صف واحد در برابر متجاوز قرار داد. نتیجه این درهم‌تنیدگی روابط اجتماعی، مشارکت همه جانبه ایرانی‌ها از تمام اقوام و ادیان در دفع تجاوز، تعاون و همکاری در کارها بود.

با کمرنگ شدن زمینه‌های اختلافات داخلی، روحیه حفظ وحدت ملی و میهن‌پرستی شکل گرفت؛ کمک‌های مالی و حضور در جبهه‌ها در دوره هشت‌ساله دفاع مقدس، همه حکایت از انسجام ملی و فرهنگی ایرانیان صرف‌نظر از هر دین، قوم و زبان دارد. برخی بر این باور بودند که نظام سیاسی جمهوری اسلامی با تجاوز خارجی و تشدید شکاف‌های داخلی به دلیل تنوع قومیتی-مذهبی از پا درخواهد آمد. اما با گذشت زمان، شرایط به گونه‌ای دیگر رقم خورد؛ شکاف‌های قومی و مذهبی نه تنها تشدید نشد، بلکه در نتیجه درهم تنیدگی روابط اجتماعی، منجر به شکل‌گیری سرمایه‌اجتماعی شد که یکی از دلایل شکل‌گیری روحیه مقاومت و ایثار در دفاع مقدس بود. براین اساس، تمام خرده‌فرهنگ‌ها و اقلیت‌ها در یک صف واحد مقابل دشمن متحد شده و ایستادگی کردند (کشیشیان سیرکی، ۱۴۰۰: ۴۳).

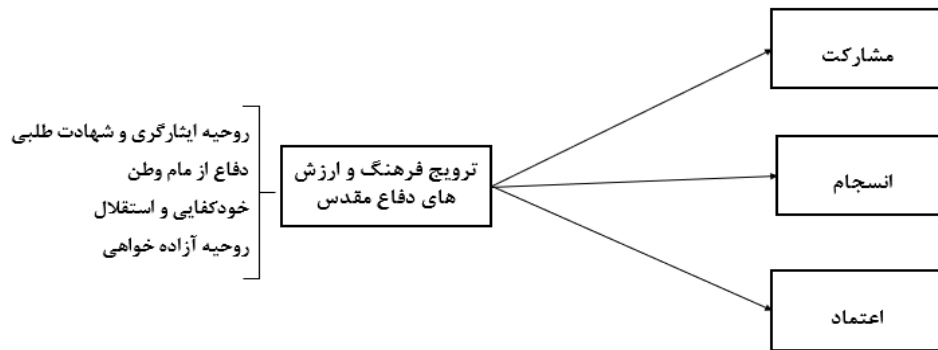
۳- اعتماد

از آنجایی که روابط اجتماعی پیش از آنکه مبتنی بر اجبار باشد بایستی مبتنی بر تعهد باشد، لذا نقش اعتماد در روابط متقابل بسیار حائز اهمیت است. هرچه اعتماد در جامعه‌ای بیشتر باشد، امنیت آن جامعه نیز بیشتر است. در نتیجه یکی از مهمترین متغیرهای اساسی تأثیرگذار بر احساس امنیت، سرمایه اجتماعی و جزء اصلی آن یعنی اعتماد است. به عبارت دیگر، امنیت متغیر وابسته‌ای است که تحت تأثیر اعتماد بین اشخاص و اعتماد عام در کلیه تعاملات اجتماعی در محیط‌های زیست انسان امکان نمود می‌یابد. در جامعه‌ای که بی‌اعتمادی حکمفرما باشد، فرد احساس خطر، ناامنی، ترس و وحشت می‌کند و تحولات اقتصادی و اجتماعی ناامن برای فرد به وجود می‌آید. از سوی دیگر، بی‌اعتمادی در سطح جامعه، عدم «همبستگی ملی» را در پی دارد. به طور کلی وجود جو اعتماد حاکم بر جامعه، ظرفیت‌های نظام را بالا برده، دامنه مشروعیت را افزایش داده، امنیت اجتماعی و ملی را تأمین ساخته و در نتیجه موجودیت و بقای جامعه را تضمین می‌نماید. (کشیشیان سیرکی، ۱۴۰۰: ۴۰).

۳- فرضیه و مدل تحقیق

جهت دستیابی به اهداف پژوهش و با توجه به چارچوب نظری موجود، فرضیه‌های زیر مطرح می‌گردد:

۱. ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر مشارکت اجتماعی اثر مستقیم دارد.
۲. ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر انسجام و همبستگی اجتماعی اثر مستقیم دارد.
۳. ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر اعتماد در جامعه اثر مستقیم دارد.

شکل شماره ۱: مدل مفهومی تحقیق

۴- روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و بر حسب روش گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی-پیمایشی است. این پژوهش درصدد تبیین تأثیر پایگاه اجتماعی و حمایت اجتماعی ادراک شده زنان بر احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. بنابراین جامعه آماری پژوهش نیز شامل افراد بالای ۳۰ سال شهرستان دزفول می‌باشد. برای جمع‌آوری نمونه در حاضر به دلیل گستردگی جامعه تحقیق در شهر و روستاهای اطراف شهر و عدم امکان سنجش تمامی این طیف، تعداد ۱۰۰ نفر از افراد بالای ۳۰ سال شهرستان دزفول به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، شامل یک پرسشنامه محقق ساخته است که شامل ۱۲ پرسش مربوط به متغیر فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس و ۱۴ پرسش مربوط به متغیر سرمایه اجتماعی می‌باشد، که بر اساس مقیاس طیف پنج درجه‌ای لیکرت تنظیم گردید. روایی پرسشنامه توسط اساتید دانشگاهی مورد بررسی قرار گرفت، همچنین برای سنجش روایی همگرا و روایی واگرا توسط نرم‌افزار بهره گرفته شد. (نتایج بررسی روایی همگرا در جدول شماره ۲ و نتایج روایی واگرا در جدول شماره ۳ قابل مشاهده می‌باشد).

در قسمت تحلیل داده‌ها از مدلسازی معادلات ساختاری (SEM^۱) با رویکرد روش حداقل مربعات جزئی و با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS نسخه ۳ برای بررسی الگوی مفهومی پژوهش بهره گرفته شده است. این روش بهترین ابزار برای تحلیل پژوهش‌هایی است که در آن‌ها روابط بین متغیرها پیچیده، حجم نمونه اندک و توزیع داده‌ها غیرنرمال می‌باشد. ضمن آنکه جهت سنجیدن روابط علی، رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) روشی بسیار مناسب است (هنسلر^۲ و همکاران، ۲۰۰۹). در ادامه به بررسی یافته‌های حاصل از تحلیل داده‌ها پرداخته می‌شود.

۵- تجزیه و تحلیل داده‌ها

^۱ . Structural Equation Modeling

^۲ . Henseler

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و بر حسب روش گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی-پیمایشی است. این پژوهش درصدد تبیین تأثیر پایگاه اجتماعی و حمایت اجتماعی ادراک شده زنان بر احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. بنابراین جامعه آماری پژوهش نیز شامل افراد بالای ۳۰ سال شهرستان دزفول می‌باشد. برای جمع‌آوری نمونه در حاضر به دلیل گستردگی جامعه تحقیق در شهر و روستاهای اطراف شهر و عدم امکان سنجش تمامی این طیف، تعداد ۱۰۰ نفر از افراد بالای ۳۰ سال شهرستان دزفول به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، شامل یک پرسشنامه محقق ساخته است که شامل ۱۲ پرسش مربوط به متغیر فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس و ۱۴ پرسش مربوط به متغیر سرمایه اجتماعی می‌باشد، که بر اساس مقیاس طیف پنج درجه ای لیکرت تنظیم گردید. روایی پرسشنامه توسط اساتید دانشگاهی مورد بررسی قرار گرفت، همچنین برای سنجش روایی همگرا و روایی واگرا توسط نرم‌افزار بهره گرفته شد. (نتایج بررسی روایی همگرا در جدول شماره ۲ و نتایج روایی واگرا در جدول شماره ۳ قابل مشاهده می‌باشد).

۱-۵. اعتبار همگرا و واگرا، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ

جدول ۲: شاخص‌های پایایی و روایی همگرا مدل پژوهش

متغیرهای پنهان	آلفا کرونباخ	شاخص راثو	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراج شده
روحیه ایثار و شهادت طلبی	۰/۸۴۲	۰/۶۴۰	۰/۸۴۲	۰/۶۴۰
دفاع از مام وطن	۰/۸۰۱	۰/۸۰۳	۰/۸۸۳	۰/۷۱۵
خودکفایی و استقلال	۰/۷۵۳	۰/۷۵۵	۰/۸۶۰	۰/۶۷۳
روحیه آزاده خواهی	۰/۸۶۰	۰/۸۶۰	۰/۹۱۵	۰/۷۸۱
ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس	۰/۹۰۸	۰/۹۰۸	۰/۹۲۲	۰/۶۹۷
مشارکت	۰/۸۵۱	۰/۸۵۳	۰/۸۹۴	۰/۶۲۷
انسجام	۰/۸۰۸	۰/۸۱۳	۰/۸۷۴	۰/۶۳۴
عدالت	۰/۸۷۵	۰/۸۸۹	۰/۹۱۰	۰/۶۷۳
سرمایه اجتماعی	۰/۹۲۷	۰/۹۳۱	۰/۹۳۷	۰/۵۱۹

برای بررسی پایایی متغیرهای تحقیق از دو شاخص پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ استفاده شده است. پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ بنا به گفته فورنر و لارکر (۱۹۸۱) بایستی ۰/۷ یا بالاتر باشد که نشان از کافی بودن همگرایی درونی دارد. سازگاری درونی همان پایایی ست که هم از آلفای کرونباخ استفاده می‌شود و هم از پایایی ترکیبی. هر دو شاخص به بررسی سازگاری درونی می‌پردازند. برای تمامی متغیرهای تحقیق مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی از ۰/۷ بزرگتر شده اند که نشان از پایایی ابزار اندازه گیری می‌باشد. همان‌طور که گفته شد، برای بررسی روایی واگرا در جدول ۴ مقایسه ریشه دوم میانگین واریانس هر سازه با مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه‌ها آورده شده است. یکی از شاخص‌های بررسی روایی همگرا شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE^۳) استفاده شده است. متوسط واریانس استخراج شده، یک مقیاس از همگرایی در میان مجموعه ای از گویه‌های مشاهده شده یک ساختار است. در واقع یک درصدی از واریانس شرح داده شده در میان گویه‌ها است. طبق نظر فورنل و لارکر (۱۹۸۱) این متوسط واریانس استخراجی بایستی بالاتر از ۰.۵ باشد تا اعتبار همگرا تایید شود. همان‌طور که در جداول بالا مشاهده می‌شود مقدار این متغیر برای سازه‌های مدل دارای مقدار میانگین واریانس تبیین شده بالاتر از ۰/۵ شده است و نشان از تایید روایی همگرا در مدل می‌باشد. از دیگر شاخص‌های روایی همگرا شاخص راثو^۴ از

^۳ . Average Variance Extracted

^۴ . Rao

نظر همنسار و همکاران می‌باشد که لازم است مقداری بالای ۰/۶ اختیار کند. این شاخص نیز برای تمامی متغیرهای تحقیق بالاتر از حد مجاز بوده است.

۲-۵. محاسبه اعتبار واگرا (شاخص فورنل و لارکر)

جدول شماره ۳: ضرایب همبستگی و شاخص اعتبار واگرا

متغیرهای پنهان	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۷)	(۹)
انسجام	۰/۷۹۶						
خودکفایی و استقلال	۰/۵۶۵	۰/۸۲۰					
دفاع از مام وطن	۰/۵۸۹	۰/۶۵۰	۰/۸۴۶				
روحیه آزاده خواهی	۰/۶۶۰	۰/۶۰۸	۰/۵۰۳	۰/۸۸۴			
روحیه ایثار و شهادت طلبی	۰/۷۰۴	۰/۶۵۸	۰/۶۶۴	۰/۶۱۰	۰/۸۰۰		
عدالت	۰/۶۹۴	۰/۶۹۵	۰/۶۲۵	۰/۶۷۸	۰/۷۴۸	۰/۸۲۰	
مشارکت	۰/۷۴۳	۰/۵۲۷	۰/۵۰۹	۰/۶۱۰	۰/۵۶۹	۰/۶۹۵	۰/۷۹۲

لازمه تایید روایی واگرا بیشتر بودن مقدار ریشه دوم میانگین واریانس تبیین شده از تمامی ضرایب همبستگی متغیر مربوطه با باقی متغیرها است. به عنوان مثال ریشه دوم میانگین واریانس تبیین شده برای متغیر انسجام (۰/۷۹۶) شده است که از مقدار همبستگی این متغیر با سایر متغیرها بیشتر است. همان طور که در جدول مشخص است، مقدار ریشه دوم شاخص میانگین واریانس تبیین شده، برای تمامی متغیرها، از همبستگی آن متغیر با سایر متغیرها بیشتر می‌باشد.

۳-۵. بررسی روایی شاخص (بارهای عاملی)

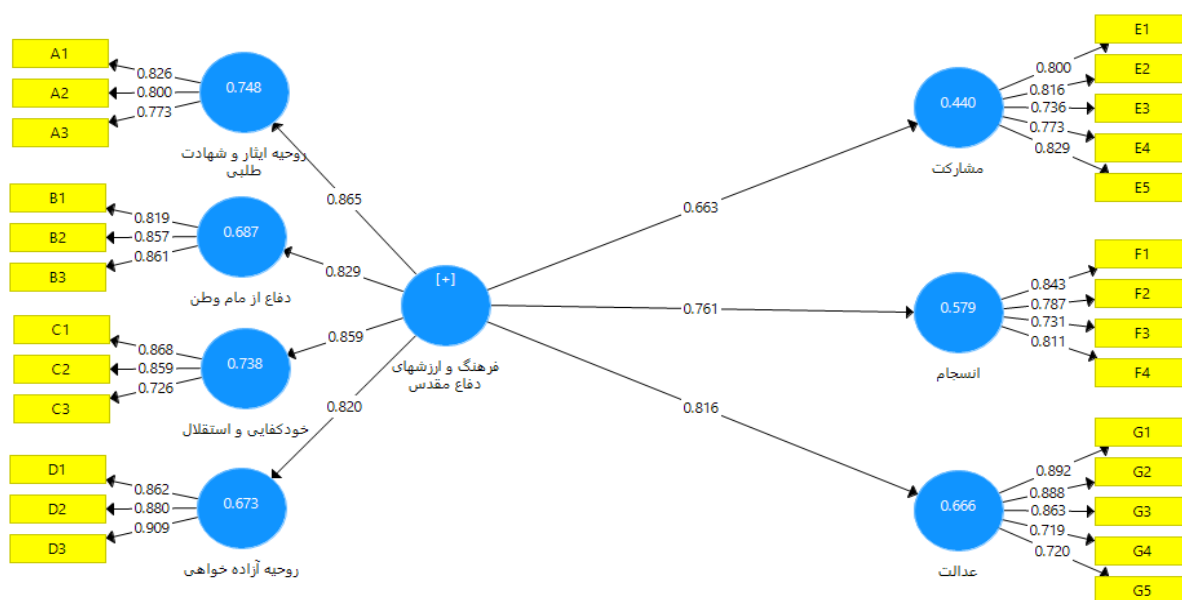
بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند که اگر این مقدار برابر یا بیشتر از مقدار ۰/۴ شود، مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن، از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است؛ بنابراین، مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی ۰/۴ می‌باشد چنانچه پس از اجرای مدل، بار عاملی سؤالاتی کمتر از ۰/۴ شد، آن سؤال حذف می‌شود تا بررسی سایر معیارها تحت تأثیر آن قرار نگیرد (هولاند، ۱۹۹۹). مطابق جدول شماره (۴) تمامی بارهای عاملی سؤالات، برابر یا بیشتر از ۰/۴ است و از این رو حذف هیچ یک از آن‌ها لازم نیست و می‌توان نتیجه گرفت که مدل، روایی مناسب دارد.

جدول شماره ۴: نتایج بارهای عاملی مرتبه اول و دوم

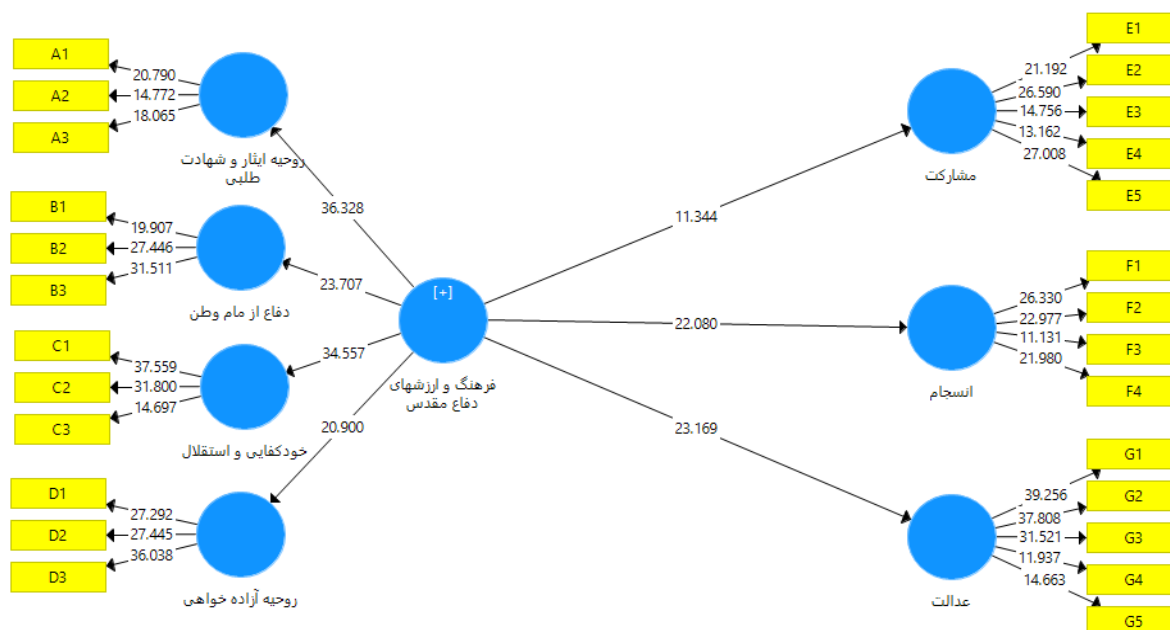
ابعاد	شاخص	بارهای عاملی مرتبه اول	t- Values	P Values	نتیجه روایی	VIF
روحیه ایثار و شهادت طلبی	A1	۰/۸۲۶	۲۰/۷۹۰	۰/۰۰۰	تایید	۱/۶۲
	A2	۰/۸۰۰	۱۴/۷۷۲			۱/۵۰
	A3	۰/۷۷۳	۱۸/۰۶۵			۱/۲۸
دفاع از مام وطن	B1	۰/۸۱۹	۱۹/۹۰۷	۰/۰۰۰	تایید	۱/۵۶
	B2	۰/۸۵۷	۲۷/۴۴۶			۱/۸۹
	B3	۰/۸۶۱	۳۱/۵۱۱			۱/۸۱
خودکفایی و استقلال	C1	۰/۸۶۸	۳۷/۵۵۹	۰/۰۰۰	تایید	۲/۱۱
	C2	۰/۸۵۹	۳۱/۸۰۰			۲/۰۹

۱/۲۲			۱۴/۶۹۷	۰/۷۲۶	C3	
۱/۹۷	تایید	۰/۰۰۰	۲۷/۲۹۲	۰/۸۶۲	D1	روحیه آزاده خواهی
۲/۲۱			۲۷/۴۴۵	۰/۸۸۰	D2	
۲/۶۱			۳۶/۰۳۸	۰/۹۰۹	D3	
۲/۱۹	تایید	۰/۰۰۰	۲۱/۱۹۲	۰/۸۰۰	E1	مشارکت
۲/۳۹			۲۶/۵۹۰	۰/۸۱۶	E2	
۱/۶۱			۱۴/۷۵۶	۰/۷۳۶	E3	
۱/۷۶			۱۳/۱۶۲	۰/۷۷۳	E4	
۱/۹۲			۲۷/۰۰۸	۰/۸۲۹	E5	
۲/۱۶	تایید	۰/۰۰۰	۲۶/۳۳۰	۰/۸۴۳	F1	انسجام
۱/۵۰			۲۲/۹۷۷	۰/۷۸۷	F2	
۱/۸۱			۱۱/۱۳۱	۰/۷۳۱	F3	
۱/۶۸			۲۱/۹۸۰	۰/۸۱۱	F4	
۳/۳۳	تایید	۰/۰۰۰	۳۹/۲۵۶	۰/۸۹۲	G1	عدالت
۳/۱۱			۳۷/۸۰۸	۰/۸۸۸	G2	
۲/۶۳			۳۱/۵۲۱	۰/۸۶۳	G3	
۱/۵۶			۱۱/۹۳۷	۰/۷۱۹	G4	
۱/۵۲			۱۴/۶۶۳	۰/۷۲۰	G5	

۴-۵. دیاگرام مسیر

شکل ۲: نتایج آزمون ضریب مسیر متغیرهای پژوهش در حالت ضرایب استاندارد

شکل ۳: نتایج آزمون ضریب معناداری متغیرهای پژوهش در حالت تخمین ضرایب معنادار

۵-۵. شاخص های برازش مدل

در این پژوهش برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی تأییدی از شاخص بسیار مهم ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب^۵ استفاده شده است. حد مجاز این شاخص ۰/۱ می باشد. برای مدل مقدار این شاخص برابر ۰/۰۹۵ از مقدار ۰/۱ کمتر می باشد و می توان گفت مدل برازش مناسبی داشته است و داده های این پژوهش با ساختار عاملی و زیربنای نظری تحقیق برازش مناسبی دارد.

جدول شماره ۵: شاخص های برازش مدل

شاخص برازش مدل	مقدار برآورد شده	حد مجاز
SRMR	۰/۰۹۵	کمتر از ۰/۱

۵-۶. آزمون فرضیه ها

پس از اعتبارسنجی مدل های اندازه گیری نوبت به بررسی مدل ساختاری یا درونی تحقیق می رسد. نتایج معادلات ساختاری جهت بررسی فرضیه های تحقیق در جدول شماره ۶ ملاحظه می شود.

جدول ۶: نتایج مدل معادلات ساختاری فرضیه های تحقیق

فرضیات	بتا	t	سطح معناداری	وضعیت فرضیه	جهت رابطه
ترویج فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس -> مشارکت اجتماعی	۰/۶۶۳	۱۱/۳۴۴	۰/۰۰۰	تأیید	+
ترویج فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس -> انسجام اجتماعی	۰/۷۶۱	۲۲/۰۸	۰/۰۰۰	تأیید	+
ترویج فرهنگ و ارزش های دفاع مقدس -> عدالت اجتماعی	۰/۸۱۶	۲۳/۱۶۹	۰/۰۰۰	تأیید	+

|t|>1.96 Significant at P>0.01

^۵ SRMR

نتایج نشان داد که تأثیر ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر مشارکت اجتماعی دارای مقدار معناداری ۱۱/۳۴۴ شده است که این مقدار در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار شده است (قدرمطلق آماره تی بزرگتر از ۱/۹۶ شده است)، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد ادعای محقق تأیید می‌شود. مقدار مثبت بتا (۰/۶۶۳) نشان می‌دهد که ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر مشارکت اجتماعی تأثیر مثبت دارد. تأثیر ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر انسجام اجتماعی دارای مقدار معناداری ۲۲/۰۸ شده است که این مقدار در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار شده است (قدرمطلق آماره تی بزرگتر از ۱/۹۶ شده است)، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد ادعای محقق تأیید می‌شود. مقدار مثبت بتا (۰/۶۹۴) نشان می‌دهد که ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر انسجام اجتماعی تأثیر مثبت دارد. تأثیر ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر عدالت اجتماعی دارای مقدار معناداری ۲۳/۱۶۹ شده است که این مقدار در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار شده است (قدرمطلق آماره تی بزرگتر از ۱/۹۶ شده است)، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد ادعای محقق تأیید می‌شود. مقدار مثبت بتا (۰/۸۱۶) نشان می‌دهد که ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس بر انسجام اجتماعی تأثیر مثبت دارد.

۷- نتیجه گیری

تجربه هشت سال دفاع مقدس، ایستادگی و پایداری ملت ایران از هر طبقه، نژاد، طیف، سن و جنسی را نشان داد که اگر نظام سیاسی و حاکمیت، در دل آحاد جامعه جایگاهی داشته باشند، هیچ نیرو و دشمنی یارای آسیب رساندن به حاکمیت، کیان اسلام و سرزمین ایران نخواهد داشت. بی‌تردید گنجینه گرانبهای دفاع مقدس و حماسه‌آفرینی ملت غیور ایران در طول هشت سال جنگ تحمیلی نشان داد که روحیه ایثار و شهادت طلبی در قلوب آحاد ملت جا دارد، عزت‌پذیری و ذلت -پرهیزی، صفا و اخلاص و شورحسینی، شناخت وظیفه و عمل به تکلیف، تلاش برای طلب رضایت پروردگار یگانه، صبر و استقامت در راه هدف، از مهمترین آثاری بودند که از عنصر مهم و تأثیرگذار سرمایه اجتماعی عاید گردید و حقیقتاً اگر این عنصر مهم و حیاتی در بین آحاد ملت شریف به ویژه در بین جوانان غیور این مرز و بوم وجود نداشت نه انقلاب اسلامی به پیروزی می‌رسید و نه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی توان مقابله در مقابل خیل عظیم دشمنان و خصم بعثی فراهم می‌شد.

یافته‌های تحقیق گواه این مدعاست که مؤلفه‌های فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس از عوامل مهم تقویت سرمایه اجتماعی در جامعه کنونی به شمار می‌رود. اهداف ارزشمند رزمندگان، حفاظت از آب و خاک و ناموس و هویت دینی بوده که جانفشانی و ایثار در این راه، امری مقدس و اسطوره‌ای در تمامی طول تاریخ آزادمردان برشمرده می‌شود. این امر در صورتی افزایش این عنصر کلیدی یعنی سرمایه اجتماعی می‌شود که بتوان روح واقعی و اهداف اصلی مشارکت خودجوش رزمندگان در دوران دفاع مقدس را هرچه بیشتر و عمیق‌تر شناخت و با شیوه‌های متنوع و کارآمد، آن را ترویج داد.

با توجه به تأثیرپذیری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (مشارکت اجتماعی، اعتماد و انسجام اجتماعی) از روحیات ایثار و شهادت‌طلبی، دفاع از سرزمین و خاک وطن، خودکفایی و اتکا به خود و آزاده‌خواهی و عزت نفس رزمندگان در دوران دفاع مقدس، پیشنهاد می‌شود که ارزش‌های یادشده در چارچوب کنش‌هایی مانند برگزاری مداوم یادواره‌ها، ایجاد یادمان‌ها، باغ-موزه‌های آثار دفاع مقدس برای عموم مردم و همچنین کاروان‌های راهیان نور ارائه و دنبال گردد.

منابع:

۱. حسین‌پور پوریان، رضا. (۱۳۸۹). بسیج و کاربرد قدرت نرم در دوران هشت سال دفاع مقدس، در قدرت نرم، فرهنگ و امنیت. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۲. حسینی، سیدرضا؛ نیکرو، سعید. (۱۳۸۹). دفاع مقدس در آیینه پژوهش، مجله: کتاب ماه تاریخ و جغرافیا «بهمن ۱۳۸۹»، شماره ۱۵۳.
۳. رحمانی، غلامعباس؛ طحان، محسن؛ عالشوندی، اعظم؛ صادقی، الهه. (۱۳۹۵). سرمایه‌های اجتماعی و معنوی دفاع مقدس. دوفصلنامه مطالعات دفاع مقدس و نبردهای معاصر دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع). سال دوم، شماره ۲، ص ۵۹-۹۵.
۴. رحمتی، محمدحسن؛ ملایی، مصطفی. (۱۳۸۹). نگاهی به سرمایه اجتماعی با رویکرد دینی و بررسی تأثیر آن بر افزایش خلاقیت، نوآوری و شکوفایی جامعه در قدرت نرم، فرهنگ و امنیت، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۵. کشیشیان سیرکی، گارینه. (۱۴۰۰). تأثیر سرمایه اجتماعی بر امنیت ملی در دوران دفاع مقدس. فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس. دوره هفتم، شماره ۱، ص ۵۳-۲۹.
۶. قاسملو، صادق؛ پروندی، ساسان؛ شاهسواری، مهدی؛ محمودی، توحید. (۱۳۹۶). بررسی نقش فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس به عنوان یک فرهنگ غالب در امنیت و توسعه اجتماعی. اولین کنفرانس ملی اندیشه‌ها و فناوری‌های نوین در علوم جغرافیایی.
۷. قرقانی، محبوبه. (۱۳۹۳). عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی زنان عشایر دره شوری). پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اسلامی دهقان.

منابع:

1. Hosseinpour Pourian, R. (2010). Basij and the application of soft power during the eight-year Sacred Defense. In Soft Power, Culture and Security (pp. xxxx). Tehran: Imam Sadiq University. (In Persian)
2. Hosseini, S. R., & Nikrou, S. (2010). The Sacred Defense in the mirror of research. Ketab-e Mah-e Tarikh va Jughrāfia, 153 (February), —. (In Persian)
3. Rahmani, G., Tahan, M., Alashvandi, A., & Sadeghi, E. (2016). Social and spiritual capitals during the Sacred Defense. Defa'-e Moghaddas and Contemporary Battles Quarterly (Imam Hossein Officer University), 2(2), 59–95. (In Persian)
4. Rahmati, M. H., & Molaei, M. (2010). A religious approach to social capital and its impact on creativity, innovation, and social flourishing. In Soft Power, Culture and Security (pp. xx–xx). Tehran: Imam Sadiq University. (In Persian)
5. Keshishian Sirki, G. (2021). The impact of social capital on national security during the Sacred Defense. Scientific Journal of Sacred Defense Studies, 7(1), 29–53. (In Persian)
6. Ghasemlou, S., Parvandi, S., Shahsavari, M., & Mahmoudi, T. (2017). The role of Sacred Defense culture and values as a dominant culture in social security and development. First National Conference on New Ideas and Technologies in Geographical Sciences. (In Persian)
7. Ghorghani, M. (2014). Social and cultural factors affecting social capital (case study: Dereh Shuri tribal women). [Master's thesis, Islamic University of Dehaghan]. (In Persian)